

EDINOST

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema **upravištro** ulica Caserma 13. Odprte reklamacije so proste poštnine.

„V edinstvi je moč!“.

„V edinstvi je moč!“

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

Kaj Turčin ? Kaj Nemec ? Kaj Soko-
vič ? Kaj zakon ? Kaj pravica ? Kaj svoboda ?
Kaj domovina ? Kaj vse to ? Nič — nič !
Plen, grabež, zavist, lakomnost, vrag zoper
vruga, kri zoper kri, grozna, silna mržnja,
tisti strup človeške duše, kateri ne prizanaša
niti bratu niti očetu, niti materi niti samemu
Bogu !

Vse je bilo mirno, vse tiho po deželi, samo polglasno se je šepetalo, ali ta gluhi

narodnosti, godnih za obiskovanje šole. Ako prištejemo tej številki še drugih 169 otrok, koje pripozna vaša poročila, imamo jih že 865, ne glede na veliko drugih, raztrešenih po vaših italijanskih šolah, ker ne dobe prilike vzgajati se v materinščini radi pomankanja slov. ljudske šole v mestu.

Po teh podatkih lahko sodi vsakdo, koliko objektivnosti je v vašem poročilu. Toliko visoki vladi, kolikor tržaški občini, so dobro znane te okoliščine in čudim se, zakaj ne iščete prepričanja iz zanesljivih, obče znanih virov, namesto potom težavnih poizvedeb pri dotičnih prosilcih, kateri le z žrtvami in tišočerimi težkočami opuščajo svoje delo, da zamorejo priti pred komisijo in tam zagovarjati ne od v i s n o svoje prošnje. Povdarjam ne o d v i s n o, kajti marsikateri delavec zataji čisto svoje menenje, da bi se ne zameril svojemu gospodarju in da ne bi prišel ob kosček kruha. Od tod, gospođa moja, je razumljivo, zakaj je 25 prosilcev izreklo, da se ne slagajo s prošnjo, da si so jo popred podpisali.

Vaše poročilo trdi, da so se izjalovili rezultati prositeljev, a jaz trdim, da so rezultati popolnoma nam ugodni: postavno število je ne le doseženo, ampak prekorščeno.

Gledé dalje 4 kilometrov, je vzrok, naveden v poročilu, jalov; in kakor je vse poročilo mistificirano, je tudi v tem pogledu pretirana in nenaravna trditve, da imajo najbolj oddaljeni otroci komaj 4 kilom. hoje do bližnjih ljudskih šol v Škedenju, na Vrde ali pa v Rojano. Kakó je mogoče zahtevati od mestnih otrok, da bi zahajali iz mesta na deželo? To je nekaj nenavadnega, nezanišane! Od otrok vašega elementa v neznatni manjšini ne zahtevate, da bi zahajali iz Škedenja, Vrdele in Rojana v mesto zaradi boljše in varnejše pouka, a od slovenskih otrok zahtevate, da bi zahajali iz mesta na deželo, kjer bi dobivali slabši pouk. Ljudske šole na deželi imajo vse drugo svrhu, nego ljudske šole v mestu. Šole na deželi vzgajajo otroke v kolikor je najnujnejša potreba za praktično življenje kmeta in rokodelca; ljudska šola v mestu pa ima ta namen, da vposobi otroke za prestop na srednje šole.

Mimo tega so naše šole v okolici, kakor je razvidno iz prejšnjih razprav v tem mestnem svetu, tako prenapolnjene, da ne zadostujejo niti za število lastnih otrok. Ko se razširijo te šole, bodo komaj zadoščale potrebam dotičnih lastnih okrajev.

Iz vsega tu navedenega je dokazana potreba, da se ustanovi v mestu vsaj jedna ljudska šola in je tudi dokazano s stališča pravičnosti in pravice, da je tržaška občina dolžna ustanoviti ljudsko šolo s slovenskim poučnim jezikom v tem mestu.

Naj se nikar ne ugovarja, da je mestni zastop dunajski zavrnil prošnjo 60.000 Čehov za ustanovitev jedne same češke šole, čeprav na vsem spodnjem Avstrijskem nimajo Čehi nobene šole. Ta vzgled ne velja za naše razmere. Češki jezik ni bil na Dunaju nikoli pripoznan dež. jezikom, ali najvišja sodišča so pri vsaki priliki in doledno pripoznala slov. jezik deželnim jezikom za Trst in okolico.

Ne ugovarjajte nam, da Nemci — da si so morde celó mnogobrojnejše zastopani v tem mestu, nego Slovenci — niso nikdar zahtevali od občine, da jim ta poslednja

mir je stikal vsako pošteno dušo kakor soparica pred nevihto. V Hrvatski je počil jez, globok, da mu oko niti dna ne more doseči. Samo kri, samo domača kri ga more izpolniti. Vse plemstvo, opomogni se od prvega udara, razcepi se v dve stranki. Tu stoji Peter, v čigar duši razsaja vulkan, a z njim Tahi, Keglevići, Alapići, Bedekovići, Pogleđići, Petričevići, Bukovački in vsa plemenita turopoljska četa — ondu stoji Ambrož, siv velikan, a z njim Zrinjski, Konjski, Sekelji, Mrnjavić, Kerečeni, Crnkovići, Zakuardi, Zaboki in cela vojska zagorskih kmetov — jednako užaljeni, jednako besni, jednako močnejši, sablje jednako ostre, lev zoper leva, ris zoper risa — da, in kača zoper kačo. Tu in tam puška napeta. S strani pa si je gladil knez Jurij Drašković dolgo črno brado in zrl izpod obrvi v to brezumno zmes, v njega razgreti duši se porajajo zlote slutnje, ali morda glava jih kroti, molči in tajno šepeta svojemu srcu: Ti boš dea ex machina! Jedno veliko, slavno srce je bilo v tem veku, a v praih Nikole Zrinjskega. Ali on vraga tega niti ni

vzdržuje na lastne stroške nemške šole. Kajti tudi ta primera ne velja v našem slučaju. Nemcem ne treba vaših šol, kajti vlada skrbi za njih šole, ne da bi jim trebalo le črhiti zanje, kamo-li da bi se morali truditi in boriti za vzgojo svojih otrok. Nemci imajo dve normalni, imajo srednje šole in lahko razpolagajo z njimi ne le za svoje lastne otroke, ampak ponujajo jih lahko še Slovincem in Italijanom. Da je vlada tu v mestu kedaj ustanovila le jedno samo slovensko šolo, zagotavljam vam, da ne bi od vas nikdar zahtevali slovenske šole, čeprav bi bilo pravično od strani občine, da preskrbi pristočno — za naobrazbo slovenske mladine v materinščini, kar se na tem mestu tolikokrat povdarja iz liberalnih principov.

Zaključujem iz izjavljam, da bomo mi zastopniki tržaške okolice glasovali proti predlogu šolske komisije. (Piskanje, vriš, ropotanje in tulenje na galeriji).

(Konec prihodnjic).

Poslanica biskupa Posilovića o staroslovenske liturgiji.

Pozdrav in blagoslov Gospoda!

Kar smo želili od začetka našega biskupovanja, za kar smo stavili predloge in tudi prejemali ponudbe s najvišega mesta, da namreč uvedemo v naših dijecah sveto liturgijo s jezikom staroslovenskim: temu se je, hvala Bogu, storil odločen korak: od avgusta preteklega leta, bratje duhovniki, imate že staroslovenski misal v svojih rokah. Sveti Oče papež Lev XIII. poklonil nam je ta lep dar. Čo so že lahko hvaležni Njegovej očetovski previdnosti in ljubezni vsi narodi in naposled tudi slovenski, — mi Hrvati hvaležni moramo biti tem bolj. In če že ostane petdesetletnica Njegovoga slavnega biskupovanja v blagem spominu vsem katolikom, nam, našim dijecam, je in ostane ta srečna pedesetletnica, leto 1893., blaženo leto, v kojem so se popolnoma obnovila in čisto oživila stara prava slovenske liturgije, — blaženo leto, s kojim se smemo dičiti med ostalimi katoliškimi Slovani.

Bratje, Mi ne dvojimo, da ste prejeli veselim srcem ta dragoceni dar sv. Očeta, ta mili, vekotrajni spomin Njegovoga pedesetletnega biskupovanja. Pa tudi knjiga sama, slovenski misal, ki vam je v rokah, mora se i s tehničnega pogleda pohvaliti. Tisk je čist, jasen, brez kratice, papir lep in trden. S rbeli smo, da bode tudi znotraj okrašen ter naročili v glasovitej trdki za izdavanje misalov Friderika Pustete v Regensburgu šest slik, naslovno s bojami, ostalih pet pa dobrih bakrorezov. Vsega je ukusno, trdno. Glede pravilnosti jezika v novem izdaji misala jamči nam že poznano veselo Dragotina Parčić, kanonika sv. Jeronima v Rimu, ki je uredil novo izdanje po nalogu sv. Stolice, in kojemu se tukaj zahvaljujemo za njegov velik in vstrajni trud.

Glagolsko pismo čitati ni lahko in tudi ne bode nikomur tako gladko in brzo, kakor okroglo latinsko pismo. Ali če se vstrajno in marljivo vežba, lahko se doseže precej hitro čitanje. Stare liturgije imajo to svojstvo, da se ne vrše le v starem jeziku nego tudi starih pismom, tudi če se to mučnije čita. Pri nas Hrvatih uvedena je iz časov sv. slovenskih apostolov liturgija kakor

videl, niti slišal. Njega duh se je vzpenjal višje, njega oko se je upiralo v iztok, odkoder je imelo zasijati krvavo solnce, njega ušnice so noč in dan šepetale: „Med nami in med Turki ni pravega mira“. Nikola je ljubil Ambroža, ali je moral bolj ljubiti domovino in človeštvo. Kako so si stali nasproti dve plemiški stranki? Na kateri strani je bila pravica? Mari na Petrovi, kateri je, zastopnik pravice, teptal pravico zaradi tistih in vrgel sabljo na tehnično sveto pravico? Mari na Ambroževi, katerega je plemenito navdušenje za svetost zakona premamilo, da je razbil oboroženo obrambo kraljevine in z nogo poteptal znamenje najvišje časti? Na kateri? Vsaka stranka je klicala: Na moji strani je pravica, ker se ta sveta beseda najbolj odziva iz tistih ust, kjer je v srci ni. Vse je čakalo. Vedelo se je, da udari strela, ali ni se vedelo, na katero stran, vedelo se je, da ste si stranki po številu in moči ravni, ali ni se vedelo, koliko vztrajnih duš šteje vsaka in koliko izpremenljivih strahopetnikov. (Dalje prih.)

z jezikom staroslovenskim, tako tudi s pismom one njih dobe, koje je glagolsko. In to pismo, — prozavši ga kasneje jeronimskim (v Dalmaciji po Dalmatincu sv. Jeronimu) — čuvali so Hrvati religiozno prek mnogih stoletij, kakor še svedoči papež Benedikt XIV. v svojej buli: „Ex munere“ 1754. „quemadmodum per plura antea secula ab Illyrico Clero religiose servatum fuit“. Kar so držali naši predniki stoletja, to tudi mi sprejememo drage volje, in to tem več, ker je glagolsko pismo novega misala mnogo jasnejše, nego v starih tiskanih izdajah, da ne govorimo o rokopisih.

Slovenski jezik v liturgiji je privilegij naroda hrvatskega med vsemi slovenskimi narodi rimskega ali latinskega obreda. Cenimo in spoštujemo ga kakor naši dedi ter oživotvorimo ga v vsej njegovej celosti in kreposti. Da bi se videlo sv. Stolice apostolske shodno in zgodno v tem našem času razširiti ta privilegij tudi na drugo stran hrvatskega naroda in na druga slovenska plemena: tedaj gotovo ne bi zanemarjali tega privilegija bogo- in rodoljubni duhovniki dotičnih krajev radi težkega čitanja. Sprejeli bi oni z največo radostjo in hvaležnostjo iz apostolske roke slavnega Leva XIII., ali Njegovih naslednikov, ta krasni dar ravno v onej obliki, v onem jeziku in pismu, kakor je bil nekdanj dan in potrjen panonakim Slovincem in posebno našim pradedom v blažen spomin papeža Hadrijana II. in Ivana VIII.

Ta naš privilegij mora nam biti tem dragocenejši, ker nam more biti v roki božje previdnosti sredstvo za združjenje vseh Slovanov v jednej cerkvi Jezusa Krista. Vsmogočni Bog služi se navadno malih sredstev za velike svrhe svojega kraljestva na zemlji. Izrečna pa je volja Jezusa Krista Gospoda našega, naj bode njegova cerkev na zemlji „jeden pastir in jedna ovčarnica“. Sv. Peter, ki ga je Gospod postavil vidljivim pastirjem svoje čede, neprestano deluje po svojih zakonitih naslednikih, rimskih papežih, za združjenje v jedno vidno Kristovo ovčarnico vseh onih, kateri so krščeni v Jezusu Kristu in koji v njega verujejo, kot v svojega jediniga spasilca in Boga. V to svrhu izdal je slavi Leon XIII. v našem času, — četudi je ta inače neugoden veri Kristovej in katoliške cerkvi, — svojo blagonosno okrožnico „Grande munus“ (1. 1880), s koje je proslavil v vsej katoliškej Cerkvi sv. Cirila in Metodija, ter jo povzdignil do večega čedenja. V tej okrožnici hvalil je slovenska apostola tudi posebno glede uvedanja slovenskega jezika v božjo službo, povdarjajoč, kako je sv. apostolska stolica to potrdila ter obdržala skozi stoletja. Govori namreč: „Nunc hinc (od sv. Apost. stolice v Rimu) est usus slavonicus sermonis in ritibus sanctissimis impetratus; atque hoc anno (1880, v kojem izdaje okrožnico) decimum explectur saeculum, ex quo Johannes VIII, P. M. ad Suentopolum Moraviae principem ita scripsit: Litteras slavonicas . . . quibus Deo Laudes debitas resonant, jure laudamus, et in eadem lingua Christi Domini Nostri praeconis et opera ut enarrentur jubemus. Nec sanas fidei vel doctrinae aliquid obstat, sive missas in eadem slavonica lingua canere, sive sacrum Evangelium vel lectiones divinas Novi et veteris Testamenti bene translant et interpretatas legere, et alia horarum officia omnia psallere. Quam consuetudinem multas post vias sanxit Benedictus XIV. per apostolicas Litteras anno 1754. die 25. Augusti datas“. Kar je slavi Leon XIII. tako pohvalil pred vsem katoliškim svetom, to je na novo potrdil lepim izdanjem slovenskega misala; s tem pa nam je omogočil, da uvedemo v naših dijecah slovensko liturgijo v njejej prvobitnej in zakonitej obliki.

Pravoverni, osobito pa sveti možje prejemali so vedno s posebnim spoštovanjem naredbe in odloke sv. apostolske stolice tudi v manjših stvarih. Kajti, živo so verovali, da vlada sv. Duh cerkev Kristovo, in da visoko nad druge prosvetljuje ono stolico, koja je nad vsemi in kojoj se imajo vse ostale iskreno in religiozno pokoriti. Če pa že obstoja to načelo v obče, velja tem več za izvanredno in velike naredbe sv. apostolske stolice, kakor je brez dvojbe „Grande munus“ Leona XIII., kojemu je za nas posebna posledica novo izdanje slovenskega misala. V takem prepričanju prejmemo ta misal, in uvedeči ga v porabo božje službe, imojmo vedno pred očmi, da delujemo na veliko svrhu božjega

kraljestva. Zaupajmo v zasluge sv. slovenskih apostolov in verujmo v razsvetljenje in modrost sv. apostolske stolice ter v neizmerno usmiljenje in vsmogočnost Onega, ki je rekel da ima biti jedna ovčarnica in jeden pastir.

S teh razlogov tedaj ne dvojimo, da bodo svečeniki naših dijec radi in marljivo uvažali privilegij hrvatskega naroda, osobito naših dijec, čisto in zakonito, kakor je bil pravobitno, neboječi se nikakih težav in zaprek ter služeči se novim slovenskim misalom. Je tudi takih ljudi, koji nam zavidajo tak privilegij; jih je takih, ki ga cenijo, ker mu pa ne razumejo vrednosti, bi radi, da ga mi sami opustimo, ker bi tako baje delovali za jezik sv. rimske cerkve, kojej smo sinovi. Ti hočejo biti pametnejši, nego so sami rimski papeži. Rimski papeži so nam dali ta privilegij, oni ga čuvali in potrjevali tekom vekov, ter skrbili, da biva slovenski jezik čist v božjej liturgiji; a to valic vsakojakim napadom in protivnostim, da, valic nebržnostim in nemarnosti tudi od strani takih, ki so bili poklicani, ta privilegij čuvati kakor svojega, ter ohraniti ga čistega. In to so papeži smatrali ne kot posebno milost od svoje strani, ampak kot svojo pastirsko službo in udanost, kar jasno pravi Benedikt XIV. v svojej buli „Ex pastoralis“ tako: „Ex pastoralis munere, quo Romani pontifices Catholicae praesunt Ecclesiae, eamque moderantur, conservant Praedecessores Nostri vigilem navare curam, ut in Sacris peragendis suis unquamque natio legitime invecos Ritus religiose custodiat, ejusque idiomatis uniformitatem retineat, quo illius respectu Majores in Missae Sacrificio, divini quoque officii sui dignoscuntur; prohibentes ne quid a praeca lingua, vulgaribus scilicet dicendi formulis immutata, deflectatur, omnemque adhibentes operam, ut ab eis procedentibus temporibus inolecentes eradicaent“. Kar je za naših dni s o pet potrdil tudi slavi Leon, priredivši novo izdanje slovenskega misala. (Konec prih.)

Politiške vesti.

Državni zbor. (Poslanska zbornica.) Do polnoči je trajala seja minoli ponedeljek, da so rešili proračun ministerstva za trgovino. V razpravo je posegel tudi posl. dr. Ferjančič, zahtevajoč, da se poučavita poštna urada v Kranji in v Idriji. V tem smislu stavil je tudi resolucijo. Priporočal je tudi, da se osnuje na Slapu poštni urad in pa na črti med Tolminom in Kobaridom. Po govoru posl. Weigela, kateri je podal trgovinskemu ministru roko v spravo, predlagal je posl. Šuklje konec debate, kar je močno razkačilo češke poslance. Posl. Březnovski je vskliknil: To je parlamentariška giljotina!

No, gospod posl. Šuklje sme biti zadovoljen s vsepi tega dne: njega predlog se je vprejel a veliko večino. Pri tem ne moremo zamolčati, da se nam jako čudno vidi, da so ravno slovenski poslanci dajo uporabljati za take odlozno predloge.

Na to je dal predsednik prečitati razne resolucije, med temi tudi resolucijo poslanca V o š n j a k a radi uvedanja slovenskih tiskovin pri poštini uradih.

Ko so potem še govorili generalna govornika „proti“ in „za“, poročevalec dr. Exner, in poročevalec za poštno-hranilni urad, baron Moracy, vprejel se je naslov „pošta in brzojav“.

V razpravi o državnih železnica se je posl. dr. Ferjančič potegnil za gradnjo železnice čez Karavank, v istem smislu je govoril posl. Šuklje, priporočajoč še posebej gradnjo lokalne železnice po Boli Krajini.

V večerni seji je opomnil posl. Gossman na ozirom na malo število navzočih poslancev, da se mora vsakemu studiti komedija, ki se tu vprisrja.

Zaradi tega izraza pozval je predsednik govornika na red.

Na to je prišel do besede predsednik državnih železnice dr. vitez Bilinski, ki se je bavil največ s izvajanji dr. Kaizla. Govornik trdi, da ni resnična trditve o strogem centralizmu pri drž. železnica. Naprotno: v decentralizovanju se je šlo do skrajne meje in osrednjemu ravnateljstvu se je odvzelo mnogo poslov — a dalje ne smemo iti. Tudi to ni res, da bi imele državne železnice deficit, kajti investirani kapital donša 2 1/2 obresti.

Glede tožbo o prevelikih stroških pri državnih železnicah omenja predsednik Bilinski, da pri stroških za osebje ni mogoče varčevati. Trebalo bi uravnati stanarino službovalcev ter povisati plačilo delavcem po delavnicah. Stroški za osebje morajo naraščati, ako hočemo kolikor se le da skrbeti za zboljšanje stanja onemu osebju, od katerega je zavista usoda vsega podjetja, v katerega rokah je življenje milijonov ljudi in katero deluje pošteno in v zamostajevalno. Tudi pri materialu ni mogoče varčevati, kajti treba naročati vozove, lokomotive itd. A kar se potroši za to stvar, prihaja na dobro avstrijski industriji in gospodarstvu. V letu 1893. n. pr. se je napravilo 73 novih lokomotiv, 219 vozov za osebe, 27 službenih voz in 2550 tovornih voz. Za ta material se je izplačalo 7.335.844 gl. In ta denar je ostal do zadnjega novčica v domačih deželah.

Posl. Keil se je potegnil za gradnjo železnice čez Turo kot najkrajšo, najprimernejšo in nezavisno zvezo Trsta z zapadnimi in severnimi planinskimi deželami; temu nasproti pa je naglašal posl. vitez Rainer, da bi bila ta železnica nevarna za avstrijsko industrijo, nasvetujoč — v soglasju s posl. Ferjančičem — gradnjo železnice čez Karavank, katere železnica bi uplivala plodonosno na širje lokalne interese.

Po sledivih „stvarnih popravkih“ vprejel se je tudi ta naslov in s tem je bil rešen ves proračun ministerstva za trgovino.

Obrtni odsek poslanske zbornice snide se jutri zvečer, da čuje obočano poročilo ministra Bacquehema o dogodkih v rudnikih v Falknovu in v Poljski Ostravici. Dunajski listi trdijo, da se bodo potrudili člani tega odseka, da si izberejo najkrajšo obliko za posvetovanja o tej zadevi. A kaj more pomagati tudi najskrajnejša naglica obrtnega odseka, ako pa se državni zbor razide to dni. Ubogim prisadetim bodo torej čakati do jeseni — potem najbrže tudi.

Preosnova tiskovnega zakona. Malo je nade, da bi novela ali dodatek k tiskovnemu zakonu, kakor je izdelal tiskovni odsek na podlagi vladinih izjav, že v tem zasedanju prišla na dnevni red. Nekateri poslanci so za to novelo, češ, vsemimo je na tačen poznejše popolne preosnove tiskovnega zakona; drugi zopet menijo, da bi se ravnalo po sprejetju novele le zavlekla popolna preosnova zakona. Najlepša pa je ta, da niti vlada neče pritrditi tej noveli, sestavljeni na podlagi nje (vladinih) izjav.

Civilna poroka na Ogrskem. Kako smo že prijavili v svojem času, vprejela je poslanska zbornica Ogrska v drugič z veliko večino zakon o civilni poroki. Vendar pa se ni izpolnila nada prijateljev civilne poroke, da namreč pri drugem glasovanju še naraste večina za ta zakon. Narobe: skretila se je za 7 glasov. Prvo vprašanje je sedaj, kako ukrene zbornica magnatov: ali ostane pri svojem prvotnem odklanjajočem sklepu ali ne? V magnatski zbornici tiči ključ vse situacije: od drugega glasovanja v tej zbornici sta zavista življenje in smrt ministerstva Wekerlevega. To vedo dobro tudi vladni krogi ogrski in zato so vsi napori ministerkega predsednika Wekerleja naperjeni v to, da da krona kako znamenje od sebe, po katerem bi se moglo sklepati, da je najvišji činitelj v državi sporazumljen z ogrsko vlado. To bi jako vplivalo — o tem so prepričani — tudi na one člano magnatske zbornice, ki so sednjič glasovali proti civilni poroki. V ta namen hoče ministerki predsednik Wekerle povodoma svojega potovanja na Dunaj, koje potovanje nastopi menda še ta teden, predlagati kroni, da bi imenovala nekoliko novih liberalnih članov magnatske zbornice. To bi bilo — po menenju ogrske vlade — viden znak za vsakogar, da krona želi civilno poroko. — Ves nadaljnji razvoj je torej zavisen od Najvišjega činitelja na Dunaju. Mi se ne drznemo prerokovati ni na to ni na ono stran, vendar se nam v tem pogledu vidi jako simptomatično, da je upravo te dni vladar vprejel v avdienci oboje vodje klerikalne opozicije v magnatski zbornici, grofa Zichyja in Esterhazyja. In sama „N. Fr. Presse“, ta največja prijateljica civilne poroke, je v strahu, češ, da v Budimpešti si še niso na jasnom, ali se ministerstvo sme nadejati, da se mu izpolnijo opisane želje.

Jako značilno je tudi, da gori omenjeni liberalni list preti, da bi se utegnili Židje

izneveriti duvalizmu, ako se ne vprejme civilna poroka. To je vendar jasno govorjeno: kdo želi civilno poroko. Bogati Židje bi radi plemeniti svoje hčeri po združevanju s krščanskimi ali obubožanimi plemenitši. Pre bi postale plemkinje — drugi bi plačali svoje dolge židovskim denarjem. Razumete-li to? Konečni efekt bil bi pa le ta — da bi se še povečal že itak neznozi vpliv židovstva.

Prevrat v Srbiji potisnil je to slovensko državo za 25 let — nazaj. Iz leta 1893 poskočila je v leto 1869. Po doseganju jako liberalni ustavi je imela skupščina tako rekoč suvereno oblast v državi, po ustavi z leta 1869 — katere je stopila zopet v veljavo — je vsa vladarska oblast v rokah vladarja in skupščini pripadala posvetovalna važnost in nima niti te pravice, da bi predlagala zakone — tudi ta pravica pripada le kroni. Po tej ustavi nimajo pasivne volilne pravice (to je, da ne smejo biti voljeni) ni uradniki, ni odvetniki, ni profesorji, ni učitelji; izkratka vsej inteligenciji je zaprta pot do parlamenta. Kar bo inteligencije v skupščini, pripadala boče oni tretjini poslancev, katere boče imenoval — kralj. Srbaka skupščina podobna boče toraj odslej le tihi sonci.

Različne vesti.

Našim čitateljem. Opozorujemo naše č. čitatelje še enkrat, da danes ne izide večerno izdanje „Edinosti“, zaradi visokega praznika sv. Rešnjega Telesa. — Današnje jutranje izdanje prodaja se po tobakarnah po 3 novč.

Boj za slovenske šole v Trstu. Ker nam je poročilo o seji mestnega sveta z dne 22. t. m. naravnost tako preobširno, da smo je morali pretrgati, omenjamo tu na kratko, da je mestni svet zavrgel zahtevanje slovenske ljudske šole v mestu z vsami glasovi proti 4 okolišanskim poslanecem. Ta izid nas ni niti najmanj presenečil, kajti vsak se je mogel nadejati kaj takega že vled strasti in prekipeče mržnje do našega rodu.

Za družbo sv. Cirila in Metoda za istrsko je daroval g. Martin Ribarič iz Vodice eno krono.

Za podružnico družbe sv. Cirila in Metoda v Trstu darovala sta gg. Martin Ribarič iz Vodice in Anton Ivančič iz Slivja po jedno krono.

Za podružnico družbe sv. Cirila in Metoda na Greti nabrali so igralci in gledalci eno krono.

Za podružnico družbe sv. Cirila in Metoda v Rojanu je daroval gosp. Martin Ribarič iz Vodice eno krono.

Premaknjenje v učiteljstvu. V prvi plačilni razred so promaknjeni: vodja ljudske šole v Sv. Križu Anton Ciarigo ter učiteljice g. dične Marija Gombač, Josipina Kosuta in Marija Michelli.

Občni zbor Tržaškega Sokola, koji se je imel vršiti preteklo nedeljo 20. t. m. se je preložil in se boče vršil v soboto 26. t. m. točno ob 9 uri zvečer v društveni sobi (Via Stadion št. 19). Pozivljamo tem potom še jedenkrat vse brate Sokole, da se v kolikor mogoče mnogobrojnem številu udeležijo občenega zbora.

Z bratskim „Nazdar!“

Odbor.

Pevsko društvo „Slava“ pri sv. Mariji Magdaleni spodnji imelo je v nedeljo dne 13. maja predpoludne svoj drugi redni občni zbor. V minoletem letu je imelo to društvo 47 pevcev, sedaj po občenem zboru pa so 4 odstopili od petja z namenom, da ostanejo društvu podporni udje. Tudi dobro, saj društvo potrebuje tudi podpornih udov. Dal Bog, da bi jih imelo mnogo! — Sklenilo se je, da društvo napravi letos svojo prvo veselico. — Predsednikom društva je bil zopet izvoljen gosp. Anton Miklavc; podpredsednikom Jožef Kobec; tajnikom Jožef Pregare; blagajnikom Jožef Vovk; odborniki: Mihael Toren, Franc Sugan, Anton Komar, Mihael Vekjet in Jožef Bjeker; namestniki: Dragotin Vekjet in Anton Čok.

Popoludne je imelo društvo svojo pevsko zabavo v „osmici“ g. Jožefa Kureta. Zabave so se udeležili vsi pevci in mnogo drugega domačega občinstva. Vlada sta obče veselje in zadovoljnost.

V Sezani je imela tamkajšnja moška podružnica družbe sv. Cirila in Metoda pred kratkim občni zbor. Ta podružnica napreduje

vrlo. Postala je v prvem letu svojega obstanka pokroviteljica in nabira že za drugokratno pokroviteljstvo; ima 2 ustanovnika in 57 letnikov ter je odposlala vodstvu 169 gl. 75 kr. V odbor so bili voljeni: Dr. Rybač, predsednik, M. Kante, predsednika namestnik, A. Kosovel, tajnik, Jan. Renčelj, blagajnik, Rožič, Stofa in V. Bregelj. — Prav tam se je v nedeljo ustanovilo gasilno društvo. Zanimanje med mladeniči in mladimi možmi se kaže veliko, kajti zglasilo se je že kakih 50 izvrševalnih udov; podpornika se pa dobi v vsaki hiši, društvo bo torej tudi materialno zagotovljeno. Gasilnico je kupila občina. Hvala ji in vsa čast! V odbor so volili zberovalci sposobne moči, vsak oddelek za se, vsa skupščina pa je volila načelnikom: Dr. Rybač-a nam: M. Kante-ta, tajnikom: A. Kosovel-a, blag: V. Proglja in A. Bekar-ja. Prekoristnemu društvu želimo obilo sreče in vsepeha pri podjetju!

Iz Podgrada se nam piše: Občani Podgrajski že dolgo niso bili tako veseli in zadovoljni, kakor danes. Sedemnajsto leto že bili so brez duhovnega pastirja. Danes razširila se je kakor blisk novica, da je č. g. Anton Štemberger imenovan za Podgrad, in močje prihajali so po vrsti k g. županu povpraševati, je-li resnica, da dobi Podgrad zopet duhovnega in še tako izvrstnega. Zahvaljevali so se g. županu, da je premagal velike ovire, a ob enem obsojali grdo hujkanje in zapeljevanje, katero se vrši v zadnjem času po naši občini.

Prva misel bila je na novo cerkev, katero zidati v Podgradu je skleneno že dosti let. Gg. duhovnik in župan odločila sta se za najlepši prostor, ki je pa lastnina gospe Privrel-Božičeve. A ta gospa jima je precej in z veseljem izjavila, da daruje svoj travnik v to svrhu. Hvala jej!

In še drugo veselo novico prinesla sta ta dva gospoda v vas. Včeraj je bil zbran v Materijski odbor naše gospodarske zadruge. Pri tej priliki sprožil je naš župan g. Jenko zopet misel o ustanovitvi okrajne posojilnice in hranilnice, o kateri je govoril že pred 11 leti na taboru v Brezovici, za katero misel se je potem vedno zanimal in tudi pravila pripravil. A izvršiti ni mogel svojega namena zaradi pomanjkanja delavni in zvečenih močij.

Minolo nedeljo pa je z vsem zadovoljstvom naglašal, da treba posojilnico ustanoviti zdaj, ko pride v Podgrad tako izvrstna moč, kakor je g. Štemberger, kateri je ob enem obljubil sodelovati. Navzoči naprosili so precej 5 gospodov, da pregledajo pravila, katera je sestavil g. Jenko in jih predložijo e. kr. dež. sodišču.

Tako je torej smatrati posojilnico in hranilnico kot ustanovljeno, zavod, kateri bo velike koristi, kateri bo rešil marsikatero kmeta iz zadrege in ga ob enem obvaroval one odvisnosti, katero brezvestni ljudje mnogokrat na najnesramnejši način zlorabljajo v svoje nečiste namene.

Pravila naše kmetijske družbe potrjena. Iz podnje okolice se nam piše: Danes bila mi je dana prilika pri namestništvu se osobno prepričati, da so pravila naše „Kmetijske in vrtnarske družbe“ potrjena. — Občni zbor sklical se boče o pravem času ter se o tem naznani v „Edinosti“. Med tem se boče vršilo upisovanje udov itd. — Prvi korak je tedaj storjen. Rodoljube po okolici in mestu, posebno pa člane začasnega odbora pa čaka „delo“ v pravem pomenu besede! — Pokazati moramo, da nam je bila lastna kmetijska družba res nepotrebna, ako pokažemo, da se znamo brigati za nje obstoj. Zatorej: „Bog i sreča junačka!“

Obče delavsko izobraževalno pravavarstveno in podporno društvo boče imelo v nedeljo dne 27. t. m. ob 5. uri pop. v gostilni „Gaetano“ Via Giuliani pri Sv. Jakubu občni zbor. Člani so naprošeni skrbeti za obilno udeležbo.

Odbor.

Javna dela. Za nadaljevanje pokrivanja potoka v ulici Sette Fontane sklenila je občinska uprava oddati dotično delo na javni dražbi. Stroški so proračunjeni z nakupom potrebnega zemljišča vred na gl. 9557-50. Za razširjenje ulice Rocol pri domobranski vojašnici, kaka 2 metra na dolgo, določila je občinska uprava strošek 350 gl.

Važna iznajdba za železnice. Avstrijski inženir Božidar Langer, službujoč pri severno-zapadni železnici, iznašel je stroj, ki popol-

noma požira dim. Ta stroj je jako majhen po svoji obliki in se more pričvrstiti na vsak kotel. Na severno-zapadni železnici imajo vse lokomotive pri brzovlakih ta stroj, istotako razne lokomotive pri dunajski lokalni železnici v mestu in tudi v Bosni-Hercegovini, ter na ogrski državni železnici so ga pričeli uvajati. Nova iznajdba je velike važnosti ne le iz zdravstvenih obzirov, ker zoperni dim kviri zdravje kurilcem in strojevodjem, ampak v dimu požge se vsa tvarina, ki more še goreti in s tem se prihrani do 20% oglja. — Te dni odpeljal se je inženir Langer z raznimi povabljenimi gostmi z Dunaju s posebnim vlakom po severno-zapadni železnici, da dokaže povabljenim vrednoti svoje iznajdbe. Vse je radovedno gledalo na dimnik lokomotive in res ni bilo videti o dimu niti sleda. Že se je vožnja blizala koncu, ko je kar naenkrat zavil gost dim izletnike. Osupnili in na pol zadušeni pogledali so se kašljaje. Že so mislili, da se je pokvaril stroj, ki žre dim, ko je naenkrat pojenjal dim. Med splošnim smehom raztolmačil je izletnikom inženir Langer vzrok te prikazni. On je bil namreč navlašč za nekoliko trenutkov zapretil delovanje svojega stroja, da dokaže svojim spremljevalcem, kakó prijetna bi bila vožnja v gostem dimu, ako ne bi njegov stroj „pohrustal“ nadležen dim.

Poskušeni samomor 31letni težak Josip Fabbro, stanujoč v ulici Media hat. 17, hotel se je monoli torek otroviti s terpeninom in petroljem. Prihitevemu zdravniku iz zdravniške postaje poročilo se je terpeninu izprati želodec in ga spraviti iz nevarnosti, potem ga je poslal v bolnišnico. Fabbro dovedla je velika bleda do tega koraka, kajti siromak bil je že dalje časa bolan, da ni mogel zaslužiti ničesar, a ima ženo in četrto ot. ok. Večkrat že se je bil izjavil, da konča siloma svoje življenje.

Kesreča v Povirju. Dne 22. t. m. razpočil se je v Povirju pri Sezani nenadoma nek podkop (mina) in zdrobil blizu tam delajočemu 75letnemu dninarju Andreju Roš levo roko. Odpeljali so ga naglo v tržaško bolnišnico, kjer so mu morali odžagati roko.

Zajeta ljubimca. V torek popoldne prišli so policijski agentje na tukajšnjem kolo-dvoru južno železnice 24letnega Leopolda S., učitelja v Lindaru in 18letno Marijo R. iz Promonture, baš ko sta se hotela odpeljati proti Italiji. Zaprli so ju vled brzovjavke, prišle semkaj od magistrata v Pulju, ker je učitelj jednostavno pobegnil s svojo golobico, ker nje stariši niso dovolili, da jo poroči.

Najden novorojenec. O tej stvari, katero smo priobčili pod gornjim naslovom v večernem izdanju z dne 22. t. m., doznamo, da je dobil nadzornik polie. agentov g. Nucič pismo, v katerem se mu je ovdilo, da je bil na pokopališču pri sv. Ani na tem in tem kraju nek spóčetek moškega spola skrivaj pokopan. Vled tega pisma šla sta na pokopališče pol. ofic. g. Pasquali in g. Nucič, kjer sta res našla na določenem kraju zakopano škatljo, v kateri je bil zamotan spóčetek. Na to so poklicali zdravniško-sodnijsko komisijo, katera je napisala zapisnik o stvari in izročila spóčetek zdravniku dr. Xydiasu v preiskovanje. — Pozneje so pozvali na policijsko ravnateljstvo udovo Klotilda Pr., stanujočo v ulici Madonnina in nje postrežnico. Tam so ja izprašali in potem odpeljali na sodišče, kjer ja je z nova zaslišal sodnik g. Ropele. Obe ženski pustili so začasno na prostem.

Sodnijsko. Kakor smo bili sporočili o svojem času, nastanila se je bila dne 21. septembra min. leta tolpa ciganov na zemljišču posestnika Valentincičev Barkovljah. Ker so cigani kurili, in se je posestnik bal požarja, pozval je cigane, da naj se spravijo z njegove zemlje. V odgovor grozili so se mu cigani s samokresi in noži, da je moral Valentincič pobegniti, pred prišedšim orožnikom pa so cigani odnesli peté. Le njih vodjo Antona Mayerja je orožnik ujel in ga izročil sodišču, kjer je bil Mayer obsojen pozneje na 6 mesecev težke ječe. Dne 30. marca t. l. zasačili so v Bazovici dva druga cigana iste zadruge, brata Anton in Šime Held, katera sta dobila dne 22. t. m. pod tukajšnjim sodiščem, zaradi nevarnega pretenja, vsak po štiri mesece težke ječe. — 20. letni dninar Anton Colonnello dobil je zaradi tatvine 10 mesecev ječe. Isti bil je namreč vkradel dne 14. marca t. l. v družbi z drugimi neznanimi tatovi v novem pristanišču okolo 50 kg. kave vredne kakih 70 gold. To je videl 15-letni

